O‘ZBEKISTON RESPUBLIKASI OLIY TA’LIM, FAN VA INNOVATSIYALAR VAZIRLIGI

ALISHER NAVOIY NOMIDAGI TOSHKENT DAVLAT O‘ZBEK TILI VA ADABIYOTI UNIVERSITETI

O‘ZBEK TILI TARAQQIYOTI VA XALQARO HAMKORLIK MASALALARI

XALQARO ILMIY-AMALIY KONFERENSIYA MATERIALLARI

2025-yil 18-oktabr

O‘ZBEKISTON RESPUBLIKASI OLIY TA’LIM, FAN VA INNOVATSIYALAR VAZIRLIGI

ALISHER NAVOIY NOMIDAGI TOSHKENT DAVLAT O‘ZBEK TILI VA ADABIYOTI UNIVERSITETI

O‘ZBEK TILI TARAQQIYOTI VA XALQARO HAMKORLIK MASALALARI

Xalqaro ilmiy-amaliy konferensiya materiallari

2025-yil 18-oktabr

Toshkent – 2025

QO‘SHIMCHA VA SO‘ZLARDA SINONIMIYA HODISASINING O‘RGANILISHI
(THE STUDY OF SYNONYMY IN AFFIXES AND WORDS)

Ruziyev Akbar Yusupovich
Alisher Navoiy nomidagi Toshkent davlat o‘zbek tili va adabiyoti universiteti dekani, f.f.f.d., (PhD) dotsent

***Annotatsiya**. Mazkur tezisda sinonimiya hodisasining o‘zbek tilshunosligida o‘rganilish bosqichlari, sinonimlarning leksik, morfologik va sintaktik sathlardagi ko‘rinishlari, sinonimik qatorda bosh so‘zni aniqlash mezonlari hamda qo‘shimchalar sinonimiyasining o‘ziga xos jihatlari yoritiladi. Tezisda sinonimlarni belgilashda aynanlik tamoyilidan semik tahlilga o‘tilgani, graduonimiya va kvazisinonimiya tushunchalarining ahamiyati ko‘rsatib beriladi.*

***Kalit so‘zlar:** sinonimiya, ma’nodoshlik, sinonimik qator, bosh so‘z, graduonimiya, kvazisinonimiya, morfologik sinonimiya, qo‘shimchalar sinonimiyasi.*

***Annotation**. This paper examines the stages of studying the phenomenon of synonymy in Uzbek linguistics, the manifestations of synonyms across lexical, morphological, and syntactic levels, the criteria for identifying the headword (dominant unit) in a synonymic series, and the specific characteristics of affixal synonymy. The abstract highlights the transition from the identity principle to semic analysis in defining synonyms, as well as the significance of the concepts of graduonymy and quasi-synonymy.*

***Keywords:** synonymy, semantic equivalency (meaning-sameness), synonymic series, headword, graduonymy, quasi-synonymy, morphological synonymy, affixal synonymy.*

Sinonimiya tilning boyligini va ifoda imkoniyatlarini belgilovchi muhim hodisalardan biridir. U nutqda fikrni aniq va ta’sirchan bayon etish, bir so‘zning takrorlanishidan qochish hamda so‘zlovchining voqelikka munosabatini ifodalash uchun xizmat qiladi. Sinonimlar nafaqat tilshunoslikning, balki adabiyotshunoslik, madaniyatshunoslik, psixologiya kabi fanlarning ham o‘rganish obyekti hisoblanadi. Dastlab bu hodisa faqat leksik sathda tadqiq etilgan bo‘lsa, keyinchalik morfologik va sintaktik sathlarda ham sinonimik munosabatlar mavjudligi aniqlandi.

Shu sababli so‘zlar va qo‘shimchalar sinonimiyasining nazariy asoslarini aniqlash, uning o‘rganilish tarixini umumlashtirish hozirgi o‘zbek tilshunosligi uchun dolzarb vazifalardandir. Tezisning maqsadi sinonimiya hodisasining o‘rganilish yo‘nalishlarini tahlil qilish va uni qo‘shimchalar sinonimiyasini o‘rganish uchun nazariy asos sifatida ko‘rsatishdan iborat.

Sinonim ta’rifining o‘zgarib borishi

O‘zbek tilshunosligida sinonimlarning ta’riflanishida bir necha bosqichni ajratish mumkin. Dastlab ular “bir xil ma’noli” yoki “bir-biriga yaqin ma’noli so‘zlar” sifatida talqin qilingan. Keyinchalik ma’nolarning umumiyligiga, so‘nggi davrlarda esa ma’noviy o‘xshashlikka asoslanildi. O‘tgan asrning 70-yillariga qadar sinonimlik ma’noning aynan bir xilligi asosida belgilangan bo‘lsa, 80-yillarga kelib so‘zning semantik tuzilishi semik tahlil asosida o‘rganila boshlandi. Bu yo‘nalishda Sh. Rahmatullayev, H. Ne’matov, E. Begmatov, R. Rasulov kabi olimlarning ishlari ahamiyatlidir.

Semik tahlilning qo‘llanishi sinonimik qatorga birlashtirilgan birliklar ma’nosidagi aynanlik, umumiylik va farqlilikni aniqlash imkonini berdi. Natijada “ma’nosi aynan bir” degan tamoyil o‘z kuchini yo‘qotdi, sinonimlarga lison va nutq dixotomiyasi nuqtai nazaridan yondashila boshlandi. Til birliklarida kuzatiladigan aynanlik ularning ma’nosi, shakli, vazifasi va uslubiy belgisining o‘zaro mos kelishida ko‘rinadi, biroq bu aynanlik doimo farqlanishlar bilan aloqada mavjud bo‘ladi.

Sinonimiyaning sathlari

Sinonimlik variantlilikdan farqli ravishda fonetik sathda uchramaydi, ammo leksik, morfologik va sintaktik sathlarga xosdir. Barcha sathlardagi sinonimlarni umumiy ma’no-mazmunga ega, lekin emotsional-ekspressiv va funksional jihatdan farqlanuvchi til birliklari deb ta’riflash mumkin. Leksik sinonimlar ma’no bo‘yog‘ining darajalanishi, uslubiy xoslanishi, ijobiy yoki salbiy baho ifodalashi bilan ajralib turadi. Masalan, gapirmoq, pichirlamoq, qichqirmoq, shang‘illamoq fe’llari umumiy “ovoz chiqarib so‘zlash” ma’nosi atrofida birlashadi, ammo ovozning kuchi va munosabat bo‘yog‘i bilan farqlanadi.

Morfologik sathda sinonimiya asosan ko‘makchi morfemalar shaklida namoyon bo‘ladi va uch guruhga bo‘linadi: so‘z yasovchi morfemalar sinonimiyasi, lug‘aviy shakl hosil qiluvchi morfemalar sinonimiyasi hamda munosabat shakli hosil qiluvchi morfemalar sinonimiyasi. So‘z yasovchi qo‘shimchalar sinonimiyasi so‘z turkumlari bo‘yicha tasniflanadi: sifat yasovchilarda benomus – nomussiz, baodob – odobli; ravish yasovchilarda mardona – mardlarcha; fe’l yasovchilarda senlamoq – sensiramoq kabi juftliklar uchraydi. Lug‘aviy shakl yasovchi morfemalar faqat grammatik ma’no hosil qilgani uchun ular o‘rtasidagi ma’nodoshlik to‘g‘ridan to‘g‘ri bo‘ladi: sarg‘ish (sariq+ish) – sarg‘imtir (sariq+imtir). Ismga xos munosabat shakllari esa sintaktik sinonimiyaning yuzaga kelishiga xizmat qiladi.

Sintaktik sinonimiya

Sintaktik sinonimlar so‘z birikmalari sinonimiyasi va gaplar sinonimiyasiga bo‘linadi. Turkolog olimlar ularni turlicha tasniflagan: Y.P.Shendels uch turga, V.P.Suxotin va V.I.Kononenko to‘rt turga, S.M.Ibragimov esa to‘qqiz turga ajratgan bo‘lsa-da, asosiy tasnif yuqoridagi ikki turdan iborat. Sintaktik sinonimlar uchun mazmundoshlik atamasini qo‘llash taklif etilgan.

Sinonim gaplar leksik sinonimlardan ikki jihatdan farqlanadi. Birinchidan, leksik sinonimlar til birligi bo‘lsa, sinonim gaplar nutq birligi hisoblanadi. Ikkinchidan, leksik sinonimiya ko‘pincha bir necha leksik birlik o‘rtasida kuzatilsa, gap sinonimiyasi asosan ikki sintaktik konstruksiya o‘rtasida yuzaga chiqadi.

Sinonimik qator va bosh so‘z

Sinonimlar ketma-ketligi sinonimik qator deyiladi. Unda asosiy ma’no tashuvchi, keng qo‘llaniladigan va uslubiy betaraf so‘z bosh so‘z (dominanta) hisoblanadi. Masalan, dushman, yov, g‘anim, ag‘yor, yog‘i qatorida dushman so‘zi bosh so‘z sifatida olinadi, chunki u eng keng qo‘llanadi va barcha uslublar uchun umumiydir. Biroq bir qatorda uslubiy betaraf bir nechta so‘z uchrashi ham mumkin: jilmaymoq va iljaymoq so‘zlari neytral bo‘lib, irjaymoq, tirjaymoq, ishshaymoq, irshaymoq so‘zlari esa salbiy ottenkaga ega. Shu sababli bosh so‘zni aniqlashda aniq mezonlarga tayanish zarur.

Tadqiqotlarda uch mezon ko‘rsatiladi. Birinchisi – mo‘tadillik: u leksemaning atash (denotativ) semasi bilan bog‘liq. Yaxshi, tuzuk, durust, binoyi qatorida yaxshi so‘zi neytral bo‘lib, qolganlarida belgining ifodasi kuchsizroq. Ikkinchisi – faollik: u ifoda (konnotativ) semasi orqali aniqlanadi, ya’ni bosh so‘zda shaxsiy baho semasi bo‘lmaydi, u barcha uslublarda va keng doirada qo‘llanadi. Uchinchisi – birikuvchanlik: funksional sema asosida belgilanib, bosh so‘z qator a’zolaridan farqli ravishda istalgan uslubda o‘zi birikishi lozim bo‘lgan so‘z bilan erkin birika oladi. Yaxshi baho, yaxshi xulq, yaxshi yangilik birikmalarida yaxshi so‘zi erkin qo‘llansa, qatorning boshqa a’zolari bunday keng birikuvchanlikka ega emas.

Bosh so‘z ma’no jihatdan qator a’zolariga nisbatan “kambag‘al” bo‘ladi, ya’ni unda qo‘shimcha ma’no bo‘yoqlari kam. Shu sababli u boshqa a’zolar bilan almashinib kela oladi va boshqa lug‘aviy paradigmalar uchun sinonimik qatordan “vakil” sifatida tanlanadi.

Graduonimiya va sinonimiya munosabati

Aynanlik, farqlilik va zidlilik bir-biri bilan zanjirsimon aloqada bo‘ladi. E.N.Miller qarashlariga ko‘ra, zidlilik aynanlikning dialektik inkoridir. Aynanlikdan farqlilikka o‘tish jarayonida shakllanadigan bu zanjir lug‘aviy darajalanish – graduonimiya hodisasi deb yuritiladi. Graduonimiya sinonimik qatorda farqlilik omiliga asoslangan darajalanishdir. Masalan, irjaymoq – tirjaymoq – ishshaymoq – irshaymoq qatorida salbiy bo‘yoq ketma-ket kuchayib boradi. Demak, bunday qator sinonimik qator emas, balki graduonimik qatordir.

Sinonimlarning turlari va kvazisinonimiya

Sinonimiyaning ikki asosiy turi ajratiladi: semantik (ideografik) va stilistik. Semantik sinonimlar ma’no yaqinligi bilan, stilistik sinonimlar esa u yoki bu nutq uslubiga xoslanishi bilan farqlanadi. Qo‘shimcha ma’no anglatishiga ko‘ra ular to‘liq va ma’noviy sinonimlarga bo‘linadi: asos ma’no ham, qo‘shimcha ma’no ham mos kelsa to‘liq sinonim (huquqshunos – yurist), asos ma’no bir xil bo‘lib, qo‘shimcha ma’nolar farq qilsa ma’noviy sinonim (nam, ho‘l) hisoblanadi [9]. Bir

tilning o‘zida to‘liq sinonimlar kam uchraydi va ular orasida odatda uslubiy farq bo‘ladi.

Sinonimlikning asosiy mezonlari: ma’nolarning mos tushishi yoki yaqinligi, muayyan kontekstda bir-birini almashtira olishi hamda bir so‘roqqa javob bo‘lishi. “Sinonimik qator bir so‘z turkumiga mansub bo‘ladi” degan mezon esa bugungi kunda qat’iy cheklov sifatida o‘zini oqlamaydi, chunki turli so‘z turkumlariga oid ma’nodosh birliklar ham mavjud. Ular kvazisinonimlar (qisman ma’nodoshlar) deb nomlanadi. Masalan, og‘zaki so‘zlashuv uslubida dahshat (ot) va zo‘r (sifat) ma’nodosh bo‘lib keladi. Qisman sinonimlar orasida birlashish va kesishish munosabatlari kuzatiladi: bilmoq – tanimoq birlashish, ochko‘z – ziqna esa kesishish munosabatiga misoldir.

Sinonimlarning nutqdagi vazifalari va qo‘shimchalar sinonimiyasi

Sinonimlar nutqda fikrni aniqroq ifodalash (chet el – xorij), hissiy-emotsional rang berish, tavtologiyadan saqlanish hamda qo‘shni jumlalarni bog‘lash maqsadida qo‘llanadi. Badiiy matnda yozuvchi sinonimlar vositasida qahramon xarakterini aniq va jozibali tasvirlaydi, so‘zlovchi esa kayfiyati va suhbatdoshga munosabatini ifodalaydi. Sinonimlar o‘rinsiz ishlatilsa, uslubiy xatolar kelib chiqadi, shuning uchun ularni tanlashda ehtiyotkorlik talab etiladi.

Yuqoridagi nazariy qarashlar qo‘shimchalar sinonimiyasini tahlil qilishda ham asos bo‘ladi. Qo‘shimchalar ham ma’no va vazifa jihatidan yaqinlashib, sinonimik munosabatga kirishadi, bunda so‘zlar sinonimiyasidagi mezonlar – ma’no yaqinligi, almashinuv imkoniyati va uslubiy farq – o‘z kuchini saqlaydi. Masalan, sifat yasovchi -li va ser- affikslari ot turkumiga oid ayrim so‘zlarga qo‘shilganda sinonimik munosabat hosil qila oladi, bunda ular birikib kelgan aniqlanmish hal qiluvchi rol o‘ynaydi. Ravish yasovchi -ona va -larcha qo‘shimchalari (do‘stona – do‘stlarcha) ham xuddi shunday ma’nodosh qatorni tashkil etadi.

Sinonimiya hodisasi o‘zbek tilshunosligida aynanlik tamoyilidan semik tahlilga, undan lison va nutq munosabatini hisobga oluvchi zamonaviy yondashuvga qarab rivojlangan. Sinonimlik leksik sathdan tashqari morfologik va sintaktik sathlarda ham mavjud bo‘lib, qo‘shimchalar sinonimiyasi morfologik sinonimiyaning muhim qismini tashkil etadi. Sinonimik qatorni to‘g‘ri shakllantirishda bosh so‘zni mo‘tadillik, faollik va birikuvchanlik mezonlari asosida belgilash, graduonimik qatorni sinonimik qatordan farqlash zarur. Shuningdek, kvazisinonimlarni inobatga olish sinonimiya doirasini kengroq va aniqroq tasavvur qilish imkonini beradi.

FOYDALANILGAN ADABIYOTLAR

1. Orifjonova Sh. Lug‘aviy sinonimiya va graduonimiya munosabati xususida // O‘zbek tili va adabiyoti. – Toshkent, 2007. – 6-son. – B. 109.
2. Jumaniyozov R. Sinonimlar ta’rifi masalasi // O‘zbek tili va adabiyoti. – Toshkent, 1970. – 1-son. – B. 5.

3. Rahmatullayev Sh. Semik tahlil va leksik sinonimiyani ta’riflash masalasi // O‘zbek tili va adabiyoti. – Toshkent, 1979. – 5-son. – B. 55.
4. Rahmonov G‘. O‘zbek tili sinonimlarida darajalanish // O‘zbek tili va adabiyoti. – Toshkent, 2020. – 3-son. – B. 111.
5. Hojiyev A. O‘zbek tili sinonimlarining izohli lug‘ati. – Toshkent: O‘qituvchi, 1974. – B. 31.
6. Polvonova B. O‘zbek tili grammatikasi. – Farg‘ona: Classik, 2021. – B. 28.
7. Mamajonov A. Qo‘shma gap stilistikasi. – Toshkent: Fan, 1990. – B. 63.
8. Sayfullayeva R. va boshq. Hozirgi o‘zbek adabiy tili. – Toshkent, 2010.
9. Sapayev Q. Hozirgi o‘zbek tili. – Toshkent, 2009.

MUNDARIJA

Sirojiddinov Shuhrat	O‘zbek tili – xalqaro maydonda!	
I SHO‘BA. O‘ZBEK TILSHUNOSLIGI VA TILSHUNOSLIKNING NAZARIY MASALALARI		
Ashirboyev Samixon	O‘zbek adabiy tilining tayanch dialektini belgilash yo‘lida	6
Hakimova Muhayyo, Rahmatova Feruza	O‘zbek tilida kognitiv metonimiya	11
Juraqobilova Xamida	She’riy asarlarda kognitiv metaforalar shakllanishida lingvomadaniy omillarning ta’siri	17
Mustafayev Fizuli	Kino dilində söz birləşməsi və qoşa sözlər haqqında	24
Jabborov Baxrom, Sharipova Sarvinoz, Istamova Shohista.	O‘zbek iboralarining milliy mentalitetni ifodalashdagi o‘rni	32
Turdiboyev Tohir	Yordamchi so‘zlar masalasiga doir ayrim qarashlar	37
Abjalova Manzura	Hozirgi o‘zbek tili leksik sathiga doir ba’zi masalalar	42
Sheronov Boyirboy	Sintaktik sathda mazmuniy-shakliy nomutanosiblik haqida	50
Madjidova Dilorom	Современные методы и проблемы прикладного языкознания	54
Tolipova Dildora	Лакуны в узбекских письменных литературных источниках и проблемы их перевода	59
Elova Dilrabo	O‘zbek tilshunosligida uslubiy xoslanishni farqlash xususidagi qarashlar	67
Abdullayev Jumanazar	Yangi O‘zbekistonning mumtoz tilshunoslik merosi, zamonaviy lingvistik qadriyati	73
Israilova Saodat	Turk va o‘zbek tillarida rang bildiruvchi leksemalar semantikasi	84
Kasimova Ziyoda	Cho‘lponning “Kecha va kunduz” romanidagi frazeologik birliklarning badiiy-uslubiy tahlili	88
Baxodirova Shaxlo	Lakuna va realiya munosabati	92

Hakimov Dilshod	“Biz” va “o‘z” olmoshlarining o‘zbek tilidagi funksional maqomi: struktur-semantik tahlil	98
Kurbanbayev Otabek, Qodirberganova Dilnura	O‘tkir Hoshimov asarlarida so‘z birikmasining turlari O‘tkir Hoshimov asarlarida so‘z birikmasining turlari	107
Allaquliyeva Qunduz	Ixtionimlarning lingvistik va ekstralingvistik omillar asosida yangi ma’no ifodalashi	113
Isoqulova Qunduz	So‘z-gaplarning noverbal vositalar bilan ifodalanishi	117
Ismayilli Ayshen	Sintaktik yolla yaranan mikrotoponimlər xülasə	122
Davronova Zarnigor	Sadriddin Ayniyning “Sudxo‘rning o‘limi” qissasidagi antroponimlarining kognitiv-semantik tahlili	132
Muzaffarova Zarrina	Metonimiyaning konseptual modellari	136
Yusupova Aziza	Metaforaning she’riy matnlarda aks etishi	140
Mamarasulova Maftuna	Fonosemantik g‘oyalarning rivojlanish bosqichlari	146
Abdurasulova Dilnoza	Ayollar nutqida konnotatsiya va murojaat birliklarining pragmatik xususiyatlari	151
Soqiyeva Shirin	Tilshunoslikda konseptni o‘rganishda til va madaniyatning o‘rni	157
Abruyeva Zaxro	O‘zbek tilidagi murojaat shakllarining konseptual tuzilishi	160
Bovmanova Bashorat	O‘zbek tilida halollik tushunchasining leksik-semantik ifodalanishi	164
Jumaniyozova Charos	Hajm-o‘lchov bildiruvchi sifatlarning nisbiylik xususiyati	168
Xayrullayeva Ra’no	Kichraytirish qo‘shimchalarining nutqdagi ahamiyati	172
Tursunova Sojidaxon	“Fayzining amakisi” hikoyasidagi nutqiy akt vositasida ifodalangan ironiyalar tahlili	177

Utegenova O‘g‘iloy	Badiiy asarlarda tasviriy ifodalar	181
Maxmudova Matluba	Qaratqich kelishigi semantikasiga doir ayrim mulohazalar	185
Xolmamatova Sarvinozxon	Konnotatsiya va konnotativ birliklarning o‘rganilganlik darajasi hamda turlari	191
Turg‘unboyeva Dilnoza	Zamonaviy tilshunoslikda miqdor kategoriyasining o‘rni	199
O‘ralova Nargiza	Parsellyatsiya va metaforaning o‘zaro aloqadorligi	204
Jabborova Aziza	O‘zbekiston Respublikasi Prezidenti Shavkat Mirziyoyevning BMT Bosh Assambleyasining 72-sessiyasida so‘zlagan nutqidagi evfemizmlarning morfologik tahlili	209
Odilova Dilobar	Jahon tilshunosligida o‘xshatishlarning ilmiy tadqiqi	214
Nazarov Qobilbek	Turli tizimdagi tillarda soma komponentli maqollarning tasniflanishi	218
Mullaboyeva Shirin	Til, estetik tafakkur va didning paremiologik birliklarda ifodalanishi	226
G‘aybullayev Erkinjon	O‘zbek madaniyatini ifoda etishda lakunalarning roli: Cho‘lpon asarlari misolida	230
Oripova Mavluda	Sinestezik metaforalarning lingvomadaniy xarakteri:sinestezik metafora va milliy o‘ziga xoslik	240
Otaxonova Sohiba	Antroponimlarning internet va yangi media makonidagi o‘rni	245
Shodmonaliyeva Yulduz	Modallik bilan tasdiq-inkor kategoriyasining o‘zaro munosabati	250
Sobirova Maftuna	Konchilik terminotizimi va uning o‘zbek leksik tizimidagi o‘rni	256
Umarova Shahzoda	O‘zbek tilshunosligining kombinator lingvistikaning shakllanishidagi o‘rni	260
Turg‘unova Maftuna	Til taraqqiyotida kognitiv tilshunoslikning o‘rni	270
Muratova Nafisa	Tilak va tabrik nutqiy aktida ekstralingvistik	274

	vositalarning o‘rni	
Murotov Hamro	Reklama matnlarining tasnifi	280
Normuminov Laziz	Qo‘chqor Norqobil hikoyalarida xalqona so‘zlashuv, ibora va maqollarning qo‘llanishi	285
Ruziyev Akbar	Qo‘shimcha va so‘zlarda sinonimiya hodisasining o‘rganilishi	289
II SHO‘BA. AMALIY TILSHUNOSLIK VA LINGVODIDAKTIKA MUAMMOLARI.		
Xolmanova Zulxumor	Tilning ma’lumotlarni saqlash va yetkazish funksiyasi	294
Qurbonova Munavvara	Ontolingvistika va pragmalingvistika munosabatida deyktik birliklarning o‘rni	302
Ruzibayeva Nigoraxon	Psychological needs in the language classroom	308
Abdurahmonova Muqaddas	Ментальные омонимы в когнитивной лингвистике	312
Umurzoqova Marhabo	Badiiy matnda ayol lisoniy shaxs tiplari xususida	317
Abjalova Manzura	O‘zbek tili multikorpusi – zamonaviy ta’limiy tizim	321
Ruzmetova Novval	Роль узбекских народных традиций в социокультурном развитии студентов	326
G‘ulomova Nargiza	Alisher Navoiy mualliflik korpusini yaratishda statistik ma’lumotlarning muhimligi	335
Dedaxanova Muazzam	Lingvistik ekspertizaning yuzaga kelishi va shakllanish tarixi	344
Shamsiyeva Manzura	Animatsion filmlarning aksiolingvistik jihatlari	347
Xudaykulova Shaxnoza	O‘zbek tili diskursida global qadriyatlarning aksiolingvistik integratsiyasi	353
Ibragimova Sayyora	Псевдонимы узбекских и русских писательниц:	357

	генезис, семантика и когнитивные особенности	
Tilyabayev Kamil	Благодарные: из эмоционального опыта изучения узбекского языка как второго	361
Alimardanov Elyor	Xorazm dialektal zonasining qipchoq shevali areallari	369
Bozorova Sabohat	Gazeta tili va publitsistik janrlarning lingvostilistik xususiyatlari	372
Abduvoxidova Mavzuna	Обучение грамматике в условиях коммуникативного подхода	377
Mamadayupova Vasila	Katta yoshdagilarning xorijiy til o‘rganishi	381
Azizova Feruza	Raqamli texnologiyalarning til evolyutsiyasiga ta’siri: XXI asrda yozma va og‘zaki muloqotning transformatsiyasi	385
Abdullayeva Roxila	Xarakter ifodalovchi birliklarning freym tahlili	389
Yusupova Shahzoda	Suggestiv nutq ta’sirchanligini oshirishda sifatlarning o‘rni	393
Mamirova Xayriniso	Ko‘p ma’noli so‘zlarni qayta ishlashning gibrid modellari	398
Nabiyeva Parvina	Assotsiativ tezaurus: til tasviri va inson ongining modellashtirilishi	405
O‘rinova Zarifa	Iqtiboslarning intertekstual tezaurusda aks etishi	410
Rayimjonova Matluba	Rauf Parfi she’riyati leksikasini chastotali lug‘at asosida tadqiq qilish muammolari va yechimlari	414
Turobova Nargiza	Ulug‘bek Hamdam ijodining lingvopragmatik tahlilida presuppozitsiya	418
Abdullajonova Madina	“Fiziologik xatolar”ni disgrafiyadan farqlash masalasi	424
Pulatova Umriniso	Yoshlar slengining ayrim o‘ziga xos hududiy xususiyatlari	428
Imomova Ismigul	Dramatik matnlarda qo‘llanilgan barqaror birikmalar va maqollarning intertekstual ohang va mazmunini boyitishdagi roli	435

Arolova Nafisa	Til o‘zlashtirishda leksik portlash hodisasi	440
Tursunboyeva Fayiza	Korpus lingvistikasining diniy matnlardagi o‘rni	443
Amrullayeva Mohinur	O‘zbek tilidagi ayrim fe’l-atvor frazemalarining semantik tasnifi va uslubiy xususiyatlari	450
Mirnosirova Dilbar	Bolalar verbal assotsiatsiyalarining ayrim sintaktik xususiyatlari	454
Aminova Zilola	Darsdan tashqari mashg‘ulotlarda o‘zga tilli o‘quvchilarning nutqini o‘stirish	462
Muratova Ademi	Multilingualism and bilingualism in turkic-speaking countries: contemporary challenges and development prospects	466
Umurzakova Zuxraxon	Ona tili darslarida interaktiv raqamli resurslarni tatbiq etishning didaktik qulayligi	472
Maxmudjonova Nargizaxon	Tilshunoslarga bog‘lab berilgan tomorqa…	477
III SHO‘BA. MADANIYATLARARO MULOQOT VA O‘ZBEK TILI TARAQQIYOTI		
Uluqov Nosirjon, Solixodjayeva Xavasxon	O‘zbek sayillari va ayrim turk bayramlarining etnolingvistik hamda lingvokulturologik tahlili	481
Mirzodjanova Malika	Сравнительный семантический анализ употребления английских “over”, “above” и их таджикских эквивалентов	489
Komilova Gavharoy	Nutq tadqiqida yangi yondashuvlar	484
Pulatova Zamira	Роль межкультурной коммуникации в процессе изучения языков	497
Moldokulova Elina	Сохранение узбекской культурной идентичности через язык и традиционный костюм в эпоху глобализации	501
Yo‘ldoshxonov Javohirbek	Микротопонимы как ономастическая реалия: сравнительный анализ ташкента и лондона	505

Abduqodirova Zebo	The role of lingvocultural competence in the translation of specialized ecological texts. (English and Uzbek languages)	509
Otamirzayeva Sug‘diyona	Teaching legal english in uzbek context: challenges of terminology	514
Sayfiyeva Komila	Fitonim komponentli o‘zbek va ingliz maqollarining madaniyatlararo qiyosiy tadqiqi	521
Madjidova Maftuna	Лингвосоматические единицы которие характерные для арабской культуры	529
Xasanova Sohibjamol	Ingliz va o‘zbek tillarida “yaxshilik” va “yomonlik” kategoriyalarining lingvokulturologik tahlili	534
Lafasova Mavjuda	Xorij tilshunosligida o‘xshatishlar tadqiqi	539
Olimova Mushtariybonu	O‘zbek va ingliz xalq maqollaridagi “omad” va “omadsizlik” konseptlarining qiyosiy tahlili	544
IV SHO‘BA. O‘ZBEK TILINING XORIJDA O‘QITILISHI VA O‘ZARO HAMKORLIK MASALALARI		
Akalin Ahmet	*Kültür Taşıyıcısı Olarak Özbek Dilinin Diplomatik Fonksiyonu*	549
Rahmonqulov Abdunazar	O‘zbek va tojik tillari interferensiyasi haqida	555
Rafibayeva Nasiba, Mingboyeva Oypari	Лингвистика и страноведческий аспект в преподавании иностранного языка	559
Xakimova Mavzunadjon	Лингвистическое табу и стратегия эвфемизации в таджикском и английском языках	563
Musurmankulova Shaxribon	Turk tiliga xos ayrim frazemalar tahlili	569
Xodjayeva Mashhura	Влияние глабализационных тенденций на	576

	методику обучения иностранным языкам	
Erkaboyeva Havojon	Translation studies and the internationalization of the uzbek language	581
Axmedova Niluzar	Emotsional leksikaning semantik-pragmatik talqini: ingliz va o‘zbek tillari misolida	584
V SHO‘BA. TIL TARIXI VA TURKIY TILLAR TADQIQOTLARI		
Seyhan Tanju	Ali Şir Nevâyî ve Üslubunda Fiillerin Yeri	589
Abdushukurov Baxtiyor	O‘zbek tilining tarixiy takomili va buguni	604
Rahimi Farhad	Nezrali'nin Çağatay Türkçesi Sözlüğünün Yanlışları Üzerine	611
Jafarzade Vahide	Mustafa Zəririn “Siyərün-nəbi” əsəri haqqında bəzi qeydlər	640
Muhammadiyeva Dilafro‘z	“Boburnoma” parallel korpusini yaratishdagi tarjima tamoyillari	650
Bo‘ronov Anvar	Poloves-qipchoq tillari maishiy leksikasi milliy identifikatsiyalash mezoni sifatida	657
Xo‘janiyazova Shahnoza	Alisher Navoiyning “Sab’ai sayyor” asaridagi idish-tovoq nomlarining leksik-semantik xususiyatlari	665
Xolmurodova Mushtariy	“Nasoyim ul-muhabbat” asaridagi tibbiy terminlar tahlili	670
Mirzayeva Ulker	Yunan mənbələrində işlənən Azərbaycan antroponimlərinin leksik-semantik təhlili	676
Babazade Rahshane	Mustafa Zəririn “Yüz hədis və yüz hekayə” əsərində zərflər	684
Yodgorov Hamid	“Qo‘noq” umumturkiy leksemasining etimologiyasi	697
O‘razova Iqbol	Frazemalar kognitiv semantikaning o‘rganish	701

	obyekti sifatida	
Azizzade Turkan	R.O.Şor Yafəs-türk dil əlaqələri haqqinda	705
Saygin Muhterem	Klasik Türk Edebiyatının Doğu Sahasında Sevgili İçin Kullanılan Bir İfade Körke Bay (Körkke Bay, Görge Bay)	711
Hamishog‘lu Meryem	Türkçenin İlk Sözlüğü Dîvânu Lugâti't-Türk’ten Özbek Türkçesine Bitki Adları	718
Bakirov Qudratillo	Turkiy dunyoda vaqt tushunchasi va uning o‘rganilishi	734
Sattorova Shahnoza	O‘zbek va turk tillarida bir xil etimologiyaga ega o‘simlik nomlarining qiyosiy tahlili	739
Maqsudova Feruza	Muqaddas qadamjo nomlari – onomastika sohasining o‘rganish obyekti sifatida	745
Azizova Nilufar	“Devonu lug‘otit turk”dagi o‘z qatlamga oid ijtimoiy munosabat semali leksemalar	750
O‘tkirbek Muhammad Sobir	Arba’in she’rlarda “hayit” so‘zining lingvopoetik timsollari	756
Siddiqova Naimaxon	Eskirgan so‘zlarning eskirmagan ma’nolari	760
Qasimova Sema	“Kitabi-Dədə Qorqud” mətnlərində qadin-kişi müraciət formalarinin üslubi, linqvistik və psixolinqvistik təhlili	766
Turdiyeva Roza	O‘zbek, qoraqalpoq va ingliz tillaridagi maqollarda zoonimlarning umumiy va milliy xususiyatlari	774